

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Предмет на дисциплината. Методи за изучаването на римското частно право. Развитие на науката за римското право.
2	Периодизация на римската правна история. Архаично и предкласическо право. Класическо римско право. Следкласическо право. Вулгаризиране на римското право.
3	Система на римското право.
4.	Извори – критерии за класификация. Източници на правото.
5.	Римската юриспруденция.
6.	Юстинианова компилация.
7.	Източната Римска империя и римското право. Рецепция на римското право в съвременните частноправни системи.
8.	Правоспособността в римското право. Статус на лицата. Свободни и роби. Римски граждани и чужденци.
9.	Корпорации и фондации в римското право.
10.	Римската фамилия. Pater familias. Правно положение на подвластните лица.
11.	Отговорността на pater familias за действията на неговите подвластни и роби. Пекулий. Адвентични имоти.
12.	Дееспособността в римското право. Правно положение на жените, ненавършилите 25 години неподвластни лица, на душевно болните и разточителните.
13.	Същност на брака в римското право. Правни последици на брака. Предпоставки за сключване на брак. Годож и зестра. Прекратяване на брака.
14.	Брачно законодателство на Октавиан Август. Влияние на християнството за развитието на семейното право.
15.	Понятие за вещно право. Класификация на вещите в римското право – критерии и правно значение.
16.	Владение – същност и елементи. Придобиване и загубване на владението. Правно значение на владението.
17.	Видове владение. Защита на владението.
18.	Право на собственост – същност и съдържание. Видове собственост в римското право.
19.	Ограничения на правото на собственост. Съсобственост.
20.	Първични (оригинерни) способности за придобиване право на собственост.
21.	Производни (деривативни) способности за придобиване право на собственост.
22.	Петиторна защита на собствеността. Други правни средства за защита на собствеността.
23.	Лични сервитути – същност, учредяване и погасяване. Видове. Защита.
24.	Поземлени сервитути - същност, учредяване и погасяване. Видове. Защита.
25.	Суперфиция. Дългосрочни поземлени аренди. Емфитевза
26.	Понятие за облигационно право. Същност и елементи на облигационното отношение. Източници на облигационното отношение.
27.	Договорът в римското право– същност и видове. Сключване и прекратяване на договора. Съдържание на договора.

28.	Недействителност на договора – нищожност и унищожаемост. Пороци на съгласието – грешка, измама, насилие.
29.	Погасяване на облигационното отношение чрез изпълнение.
30.	Погасяване на облигационното отношение независимо от изпълнението.
31.	Невиновна невъзможност за изпълнение. Непреодолима сила. Случайно събитие.
32.	Отговорност на длъжника за неизпълнение на задължението. Небрежност. Забава.
33.	Промяна на страните по облигационното отношение.
34.	Особени видове задължения – солидарност, алтернативни и факултативни задължения, задължения за родово определена вещ.
35.	Обезпечение на изпълнението – лични и вещни обезпечения. Задатък. Наказателни стипулации.
36.	Формални договори. Стипулацията – същност и видове. Писмени договори.
37.	Обикновен заем. Заем за послужване.
38.	Влог. Залог.
39.	Покупко-продажба. Съществени елементи на договора.
40.	Основни права и задължения на страните по договора за продажба. Отговорност за евикция и скрити недостатъци. Акцесорни съглашения към продажбата.
41.	Наем на вещи.
42.	Наем на трудов резултат и наем на труд.
43.	Дружество.
44.	Договор за поръчка (мандат).
45.	Ненаименувани договори.
46.	Пактове.
47.	Неоснователно обогатяване.
48.	Водене на чужда работа без поръчка.
49.	Понятие за деликт в римското право. Средства за защита.
50.	Iniuria. Противоправно увреждане на чужда вещ.
51.	Кражба. Деликти по преторския едикт.
52.	Квазиделикти.
53.	Наследство и наследяване. Принципи на римското наследствено право.
54.	Завещание – същност и видове.
55.	Интестатно наследяване по цивилното, преторското и Юстиниановото право.
56.	Приемане и отказ от наследство. Защита на наследника и на кредиторите на наследството.
57.	Легати и фидеикомиси.
58.	Дарението в римското право.
59.	Основи на римския граждански процес – акция, процедура, пресъдено нещо.
60.	Легисакционен процес. Фази на процеса. Легисакции. Принудително изпълнение.
61.	Формуларен процес. Същност и елементи на формулата.
62.	Фази на формуларния процес. Принудително изпълнение.
63.	Особени преторски производства.

64.	Служебен когнитивен процес.
65.	Инстанционен контрол и принудително изпълнение в служебния когнитивен процес.

Библиография

Основна:

1. Андреев, М. Римско частно право. София, Наука и изкуство, 1958, 1975; (фототипно) изд., София, изд. на БАН, 1992; 7. (фототипно) изд., София, Софи-Р, 1992;
2. Венедиков, П. Кратък курс по римско право, София, печ. С. М. Стайков, 1936 год., второ изд. София, ИК „Петко Венедиков“, 2018;
3. Венедиков, П., Андреев, М Римско право. София, Държавно издателство „Наука и изкуство“, 1949;
4. Базанов, Ив. Курс по римско право. Том I-II. София, Университетска печатница, 1940; т. I. Кратък преглед на римското гражданско право. Учение за лицата и правните актове. Вещно право. Облигационно право. т. II. Семейно право. Наследствено право. Римски граждански процес;
5. Андреев, М. Избрани трудове. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2013;5.
6. Чолов, Р. Римско частно право. София, Сиела, 2000;
7. Новицки, И.Б., Перетерски, И.С. – ред. и Флайшиц Е.А., Краснокутски, В.А., Розентал, И.С., Римско частно право, София, Наука и изкуство, 1952;
8. Жирар, П.-Ф. История и система на римското право. Т. I-III. София, Издание на Софийския университет, 1914-1915;
9. Зом, Р. Римско право. История и система. София, издателство Вл. Николов, 1915;
10. Czychlarz, S. R. Учебник по римско право. София, Печатница и книгоиздателство „Право“, 1921;
11. Хаусманингер, Херберт, Casebook по римско вещно право, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2000;
12. Хаусманингер, Херберт Casebook по римско облигационно право, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2002;
13. Горбов, Ц. История и теория на държавата и правото. София, изд. на БАН, 1992;

Допълнителна:

А. Монографии

1. Андреев, М. Развод и адултериум в класическото римско право. София, изд. на Правния институт на БАН, 1954;
2. Кели, Дж. М. Кратка история на Западната теория на правото. София, Рива, 1998;
3. Новкиришка, М. Дългосрочните поземлени отношения в римското право. София, 2000;
4. Новкиришка, М. Правната регламентация на емфитевзата в римското право. София, 2000;
5. Новкиришка, М. Precarium. София 2008;
6. Острогорски, Г. История на византийската държава. София, Прозорец, 1998;
7. Траянов, Т. Купувачът в римското право при непрехвърлена собственост. София, печ. "Витоша", 1913;
8. Траянов, Т. Малолетство и настойничество в римското право. София, печ. "Витоша", 1913;
9. Траянов, Т. Missio in bona и bonorum venditio. София, Придворна печ., 1919;
10. Чолов, Р. Цена и собственост при древноримската покупко-продажба. София, Наука и изкуство, 1986;

Б. Студии и статии

11. Ангелов, С. Понятието vis maior, ГСУ/ЮФ т. 5/1910;
12. Андреев, М. Римското право в България, ГСУ/ЮФ, т.56/1966;
13. Андреев, Михаил, Решителната клетва в класическото римско право, ГСУ/ЮФ, т. 42/1946
14. Андреев, Михаил, Погасителното действие на litis contestatio, ГСУ/ЮФ, т. 43/1948
15. Андреев, Михаил, Съдържанието на правото на собственост в най-древното римско право Правна мисъл, 1972 кн. 4
16. Андреев, Михаил, Поземлената собственост в най-древното римско право, Правна мисъл, г. III (1959), кн. 4, стр.83-96;
17. Андреев, Михаил, Недвижимата собственост в Рим преди Дванадесетте таблици, ГСУ/ЮФ т. XLV, 1952
18. Апостолов, Иван, Еволюцията на континенталната тълкувателна теория, Год. на СУ - ЮФ, 41, 1946 год., стр. 1-78 и 42, 1947 год., стр. 1- 74.
19. Венедиков, Петко, Actio praescriptis verbis и римското право преди Юстиниановата кодификация, София, Кооперативна печатница "Гутенберг", 1932
20. Венедиков, Петко, Към съединението на вещи в римското право, ГСУ/ЮФ, т.31/1936
21. Венедиков, Петко, Affectio societatis, Юрид. Архив, 3, 1932, №4
22. Венедиков, Петко, Habitatio и operae servi, ГСУ/ЮФ, т.31/1936
23. Венедиков, Петко, Понятието furtum, ГСУ/ЮФ, т.36/1941
24. Венедиков, Петко, Naturalis obligatio в класическото право, ГСУ/ЮФ, т. 28/1933
25. Новкиришка, Малина, Произход на емфитевзата в римското право, в: ГСУ ЮФ, т.85 от 1992 г.;
26. Новкиришка, Малина, Пекулият като форма на участие на роби и подвластни в търговията, в: сп. Търговско право, кн.3, 2000;

27. Новкиришка, Малина, Наемът на вектигален имот, в: сб. Юридически свят, кн.2, 2000;
28. Новкиришка, Малина, За суперфицията в римското право- сп. Правна мисъл, кн.1, 2005;
29. Новкиришка Малина,, За римското право и правото на съвременна Европа, студия в: Римско право и европейско право (Сборник статии), Пловдив 2008 г.
30. Новкиришка Малина,, Прекарият и теорията на ненаименованите договори, статия в: Юбилеен сборник в памет на проф. Петко Венедиков, София 2008;
31. Новкиришка Малина,, Римско право и кодификации- студия в: Римско право и съвременни кодификации (Сборник статии от научната конференция, проведена в София на 10 май 2007 г.) , София 2008;
32. Новкиришка, М. Правно значение на мълчанието в римското право. – Адвокатски преглед, брой:1, 2011;
33. Новкиришка, М. Тълкувателната дейност на римските юристи като източник на правото. – *Studia iuris*, брой:1, 2015;
34. Новкиришка, М. Ограниченията в дееспособността в римското право. – *De iure*. Официално издание на ЮФ на ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, брой:2, 2015;
35. Новкиришка, М. *Litem suam facere*. – *IUS ROMANUM*, брой:2, 2015;
36. Новкиришка-Стойнова, М. *Ius publice respondendi ex auctoritate principis* – *IUS ROMANUM*, брой:1, 2015, стр.:54-81;
37. Новкиришка-Стойнова, М. Отговорността на *pater familias* за търговската дейност на неговите подвластни и роби. – *IUS ROMANUM*, брой:1, 2017;
38. Новкиришка-Стойнова, М. Някои аспекти на неоснователното обогатяване в Римското право. – Сборник от Четвъртата национална годишна конференция „Предизвикай: правото!“ на тема: „Предизвикай: неоснователното обогатяване!“, С., 2019, с. 33-70;
39. Новкиришка-Стойнова, М. *Actiones adiecticiae qualitatis*. – Актуални въпроси на частното право. Сборник с доклади от националната научна конференция в чест на 95-та годишнина на проф. д-р Емил Георгиев, организирана от катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, 2018, стр.:64-92;
40. Новкиришка-Стойнова, М. *Concubinatus*. – Сборник статии в памет на проф. д.ю.н. Лиляна Ненова, 2017, стр.:171-193;
41. Новкиришка-Стойнова, М. *Praecepta iuris* – принципи на Римското право? – Сборник статии от Научните четения на тема „Правни норми и правни принципи“, София, Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2017;
42. Новкиришка-Стойнова, М. За майчинството в Древния Рим. – *Studia iuris*, брой:2, 2020, стр.:35-49;
53. Пиперков, Теодор, Законът на дванадесетте таблици и конфликтът между патриции и плебеи, сп. Съвременно право, бр. 4 (102 -112 стр.) и бр. 5 (34 -46 стр), 1999 год.
39. Траянов, Траян, Значението на римското право за юридическото образование, ГСУ/ЮФ т. 15-16/1921
40. Траянов, Траян, Историческото развитие на *venia aetatis*, ГСУ/ЮФ т. 15-16/1921
41. Траянов, Траян, *Missio in bona* и *bonorum venditio*, София, Придворна печ., 1919

42. Чолов, Румен, Произход на договора за “наем на работа” в римското право, ГСУ/ЮФ т. 70/1979
43. Чолов, Румен, Към въпроса за възникването на договора за покупко-продажба в римското право, ГСУ/ЮФ т. 77/1984
44. Чолов, Румен, Понятието “работа” (opera) в римското право, Правна мисъл, 1980 кн. 2
45. Чолов, Румен, Някои въпроси относно формирането на българското буржоазно гражданско право след Освобождението, в сб. Съвременна България, т.2 , София, 1985

В. Справочна литература:

1. Дюнан, Ж.Ф., Пишона, П. Римско право. Речник на основните термини, изд. Сиела, София 2008;
2. Berger, Adolf, Encyclopedic Dictionary of Roman Law, Transact. of Amer. Philos. Soc., 43, 333-808, Philadelphia 1953
3. Бартошек, Милан, Римское право – понятия, термины, определения, Москва, Юридическая литература, 1989
4. Neumanns Handlexikon zu den Quellen des Römischen Rechts, Jena, 1926
5. G.Pauli, G.Wissowa (Hrsg.), Realecyclopädie der classischen Altertumswissenschaft, 83т. и 2т. регистър, Stuttgart, 1894-1997

Дата: 01 юни 2023 г.

Съставил:

проф. д.н. Малина Новкиришка- Стоянова